

વર્ષ : ૪૬ ❖ અંક : ૦૧

જાન્યુઆરી-૨૦૨૨

શ્રદ્ધેય સંતશ્રી આત્માનંદજી પ્રેરિત

Retail Price Rs. 10/- Each

દિવ્યધ્વનિ

રાજ રાજ સૌ કો કહે, વિરલા જાણે ભેદ,
જે જન જાણે ભેદ તે, તે કરશે ભવ છેદ.

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર

(શ્રી સત્યુત - સેવા - સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)

કોબા ૩૮૨ ૦૦૭. (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)

મો.નં. ૯૪૨૮૬૬૨૩૮૬ (કાર્યાલય / એકાઉન્ટ્સ), ૯૪૨૮૬૬૨૩૭૬ (રિસેપ્શન / આવાસ)

Mail : mail@shrimadkoba.org, Web : www.shrimadkoba.org

શ્રી ઘરમપુર તીર્થક્ષેત્રે અંજનશલાકા પ્રતિષ્ઠા અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ વેળાએ ઉપસ્થિત કોબા પરિવારની તસવીરો

:- પ્રેરક :-

શ્રદ્ધેયશ્રી આત્માનંદજી
ૐ

:- તંત્રી - સંપાદક :-

શ્રી મિતેશ એ. શાહ
(મો) ૯૪૨૭૦૬૪૪૭૯

:- સ્વત્વાધિકારી :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર
(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર
સંચાલિત)
ૐ

:- મુદ્રક-પ્રકાશક :-

ડૉ. શ્રી શર્મિષ્ઠાબેન એમ. સોનેજી
શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર, કોબા
ૐ

:- પ્રકાશન સ્થળ :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર
કોબા - ૩૮૨ ૦૦૭
ફોન : ૯૪૨૮૬૬૨૩૮૬
(કાર્યાલય/એકાઉન્ટ્સ)
૯૪૨૮૬૬૨૩૭૬
(રિસેપ્શન/આવાસ)
ૐ

:- લવાજમ શ્રેણી :-

ભારતમાં
ત્રિવાર્ષિક રૂ. ૪૦૦
આજીવન રૂ. ૨૦૦૦
પરદેશમાં
By Air Mail
ત્રિ-વાર્ષિક : Rs. 4000
\$-80, £-60
આજીવન : Rs. 15000
\$-300, £-220

દિવ્યધ્વનિ

અનુક્રમણિકા

- (૧) શ્રી સદ્ગુરુપ્રસાદ ..... શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી ૫
- (૨) ઉત્તમ મુમુક્ષુનો સમુચ્ચય ..... પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજી ૭
- (૩) શ્રી અમિતગતિ સામાયિક ..... પૂજ્ય બહેનશ્રી ૧૧
- (૪) સમ્યક્ તપ ..... બા.બ્ર. સુરેશજી ૧૩
- (૫) આનંદનો અંતરાયો ..... સમણ શ્રુતપ્રજ્ઞજી ૧૫
- (૬) દુઃખ છે દિવ્યતાનું વરદાન ... પદ્મશ્રી ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ .. ૧૭
- (૭) શ્રી પૂજ્યપાદ આચાર્ય ... પ્રા.ચંદાબહેન પંચાલી .. ૧૯
- (૮) શ્રી કલ્યાણમંદિર સ્તોત્ર... શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ખંધાર ... ૨૩
- (૯) આત્મજાગૃતિનો અભ્યાસ ..... શ્રી રમેશભાઈ ખંધાર ... ૨૬
- (૧૦) વિભાવભાવો ..... શ્રી ભાનુબેન શાહ ૨૯
- (૧૧) આવો, ઉત્તરાયણને અહિંસામય .. શ્રી પારુલબેન ગાંધી .. ૩૧
- (૧૨) પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ ..... શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ખંધાર ૩૩
- (૧૩) સમાજ-સંસ્થા દર્શન ૩૭

વર્ષ : ૪૬

જાન્યુઆરી-૨૦૨૨

અંક-૦૧

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર

(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)

કોબા - ૩૮૨ ૦૦૭ (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)

ફોન: ૯૪૨૮૬૬૨૩૮૬ (કાર્યાલય/એકાઉન્ટ્સ)

૯૪૨૮૬૬૨૩૭૬ (રિસેપ્શન/આવાસ)

mail@shrimadkoba.org, www.shrimadkoba.org

બેંકમાં સીધું દાન ભરવા માટેની વિગત

Bank Detail : Shrimad Rajchandra Adhyatmik Sadhana Kendra

Name of Bank : Kotak Mahindra Bank

Branch : Chandkheda, Ahmedabad - 382424.

A/c. No. : 08390020000044 • IFS Code : KKBK0000839

BANK DETAILS FOR FOREIGN DONORS

IN FAVOUR OF : SHREE SATSHRUT SEVA SADHANA KENDRA

NAME of BANK : STATE BANK OF INDIA

BRANCH : NEW DELHI, MAIN BRANCH 11, PARLIAMENT STREET-110001

A/C NO. : 40102524216

IFSC CODE : SBIN0000691

SWIFT CODE : SBININBB104

INCOME TAX EXEMPTION UNDER SECTION (80G) 5 OF THE INCOME TAX ACT, 1961. VIDE NO. CIT / GNR / 80G / GNR89 / 2008-2009

INCOME TAX REGISTRATION U/S. 12AA. 041910192

લેખકો / ગ્રાહકો / વાચકોને

- ☞ 'દિવ્યધ્વનિ' દર મહિને પ્રગટ થાય છે.
- ☞ કોઈ પણ અંકથી ગ્રાહક થઈ શકાય છે.
- ☞ ત્રણ વર્ષથી ઓછી મુદતનું લવાજમ સ્વીકારવામાં આવતું નથી.
- ☞ ચેક/ડ્રાફ્ટ/એમ.ઓ. 'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર, કોબા'ના નામનો મોકલવો.
- ☞ સહુ સ્વજનો-મિત્રો વધુમાં વધુ ગ્રાહકો નોંધાવીને સહયોગી બને તેવી વિનમ્ર અપેક્ષા છે.
- ☞ ગ્રાહકોએ પત્રવ્યવહારમાં પોતાનો ગ્રાહક નંબર અને પૂરું સરનામું અવશ્ય લખવું. ગ્રાહક નંબર સરનામાની ઉપર લખેલો હોય તે નોંધી રાખવા વિનંતી છે.
- ☞ સરનામામાં ફેરફાર થયાની જાણ તાત્કાલિક કરવા વિનંતી છે.
- ☞ કોઈપણ લેખ સ્વીકારવો કે ન સ્વીકારવો કે ક્રમશઃ લેવો તેનો સંપાદકશ્રીને સંપૂર્ણ અધિકાર રહેશે.
- ☞ લેખકોનાં મંતવ્યો સાથે સંપાદકશ્રીનું સહમત હોવું આવશ્યક નથી.

: મુદ્રણસ્થાન :

ભગવતી ઑફસેટ

૧૫/સી, બંસીધર ઍસ્ટેટ, બારડોલપુરા,

અમદાવાદ - ૩૮૦૦૦૪

ફોન : ૨૨૧૬ ૭૬૦૩

પ્રાર્થના

હે પરમકૃપાળુદેવ !

આપે લખ્યું છે કે, “આ જગત સાવ સોનાનું થાય તો પણ અમને તૃણવત્ છે !” એક મુમુક્ષુને (સદ્કામાં) પૈસાનો નફો થયો જાણી આપે કહ્યું હતું કે, “ગટરમાં નાંખી દેવા હતા ને ! ક્યારા ભેગો ક્યારો જતો રહેત.” આપ ધનસંપત્તિમાં અનાસક્ત હતા અને આત્મિક સંપત્તિ માટે સદા આસક્ત રહેતા હતા. ‘રાખ્યું કંઈ રહેતું નથી અને મૂક્યું કંઈ જતું નથી’ આ આપનું અમૃતવચન જો જીવનમાં ઉતરી જાય તો ઉચાટ રહે જ નહીં - વ્યગ્રતા થાય નહીં. આપ તો હીરામોતીને પણ ઉંચી જાતના કાંકરા માનતા હતા ! અમે તો આપના ભક્ત છીએ એવો વિચાર આવતાં પણ, અમારામાં પડેલી આસક્તિને કારણે અમારું મસ્તક શરમથી આપની સમક્ષ ઝૂકી જાય છે !! હે પ્રભુ ! અમારામાં આપનો એ ગુણ ક્યારે આવશે ? અમે ક્યારે આપના જેવા થઈ શકીશું ?

મુંબઈમાં ભરપૂર ભૌતિક સુખ ભોગવીને પછી ગુજરાતના એક ગામમાં જઈને વસેલા સંતકક્ષાના એક કવિ (મકરંદ દવે) ની પંક્તિઓ યાદ આવે છે -

“કોણે કીધું ગરીબ છીએ ? કોણે કીધું રાંક ?

કાં ભૂલી જા મન રે ભોળા ! આપણા જુદા આંક,

ઉપરવાળી બેંક બેઠી છે, આપણી માલંમાલ,

આજનું ખાણું આજ આપે, કાલની વાત કાલ,

માનવી ભાળી અમથું અમથું, મનમાં ફોરે વહાલ,

નોટ ને સિક્કા નાખ નદીમાં, ધૂળિયે મારગ ચાલ.”

મનની નિઃસ્પૃહતા જણાવતી આ કેવી અદ્ભુત વિચારણા છે ! હે પ્રભુ ! અમારામાં પણ આપના જેવી અને સંતપુરુષો જેવી નિઃસ્પૃહતા ક્યારે આવશે ? જ્યારે આપની કૃપા અમારા પર ઉતરશે ત્યારે જ તો !!!

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

બાહ્ય સંજ્ઞાથી તેમાં સમજવા જેવું હોય છે; વળી ક્વચિત્ જ્ઞાન, દર્શન પદ કહેવાં પડે તો ત્યાં લૌકિક કથન જેવા ભાવોના કથનને જ્ઞાન અને તેની પ્રતીતિ અથવા તે કહેનારની પ્રતીતિને વિષે દર્શન શબ્દનો અર્થ સમજવા જેવું રહે છે.

જે જીવો બાહ્યક્રિયા (એટલે દાનાદિ) અને શુદ્ધ વ્યવહારક્રિયાને ઉત્થાપવામાં મોક્ષમાર્ગ સમજે છે, તે જીવો શાસ્ત્રોના કોઈ એક વચનને અણસમજણભાવે ગ્રહણ કરીને સમજે છે. દાનાદિ ક્રિયા જો કોઈ અહંકારાદિથી, નિદાનબુદ્ધિથી કે જ્યાં તેવી ક્રિયા ન સંભવે એવા છદ્ધા ગુણસ્થાનાદિ સ્થાને કરે તો તે સંસારહેતુ છે, એમ શાસ્ત્રોનો મૂળ આશય છે, પણ સમૂળગી દાનાદિ ક્રિયા ઉત્થાપવાનો શાસ્ત્રોનો હેતુ નથી; તે માત્ર પોતાની મતિકલ્પનાથી નિષેધે છે. તેમજ વ્યવહાર બે પ્રકારના છે; એક પરમાર્થમૂળહેતુ વ્યવહાર અને બીજો વ્યવહારરૂપ વ્યવહાર. પૂર્વે આ જીવે અનંતીવાર કર્યા છતાં આત્માર્થ થયો નહીં એમ શાસ્ત્રોમાં વાક્યો છે, તે વાક્ય ગ્રહણ કરી સચોડો વ્યવહાર ઉત્થાપનારા પોતે સમજ્યા એવું માને છે, પણ શાસ્ત્રકારે તો તેવું કશું કહ્યું નથી. જે વ્યવહાર પરમાર્થહેતુમૂળ વ્યવહાર નથી, અને માત્ર વ્યવહારહેતુ વ્યવહાર છે, તેના દુરાગ્રહને શાસ્ત્રકારે નિષેધ્યો છે. જે વ્યવહારનું ફળ ચાર ગતિ થાય તે વ્યવહાર વ્યવહારહેતુ કહી શકાય, અથવા જે વ્યવહારથી આત્માની વિભાવદશા જવા યોગ્ય ન થાય તે વ્યવહારને વ્યવહારહેતુ વ્યવહાર કહેવાય. એનો શાસ્ત્રકારે નિષેધ કર્યો છે, તે પણ એકાંતે નહીં; કેવળ દુરાગ્રહથી અથવા તેમાં જ મોક્ષમાર્ગ માનનારને એ નિષેધથી સાચા વ્યવહાર ઉપર લાવવા કર્યો છે; અને પરમાર્થમૂળહેતુ વ્યવહાર શમ, સંવેગ, નિર્વેદ, અનુકંપા, આસ્થા અથવા સદ્ગુરુ, સત્શાસ્ત્ર અને મનવચનાદિ સમિતિ તથા ગુપ્તિ તેનો નિષેધ કર્યો નથી; અને તેનો જો નિષેધ કરવા યોગ્ય હોય તો શાસ્ત્રો ઉપદેશીને બાકી શું સમજવા જેવું રહેતું હતું, કે શું સાધનો કરાવવાનું જણાવવું બાકી રહેતું હતું કે શાસ્ત્રો ઉપદેશ્યાં? અર્થાત્ તેવા વ્યવહારથી પરમાર્થ પમાય છે, અને અવશ્ય જીવે તેવો વ્યવહાર ગ્રહણ કરવો કે જેથી પરમાર્થ પામશે એમ શાસ્ત્રોનો આશય છે. શુષ્કઅધ્યાત્મી અથવા તેના પ્રસંગી તે આશય

સમજ્યા વિના તે વ્યવહારને ઉત્થાપી પોતાને તથા પરને દુર્લભબોધીપણું કરે છે.

શમ, સંવેગાદિ ગુણો ઉત્પન્ન થયે, અથવા વૈરાગ્યવિશેષ, નિષ્પક્ષપાતતા થયે, કષાયાદિ પાતળાં પડ્યે તથા કંઈ પણ પ્રજ્ઞાવિશેષથી સમજ્યાની યોગ્યતા થયે જે સદ્ગુરુગમે સમજવા યોગ્ય અધ્યાત્મગ્રંથો, ત્યાં સુધી ઘણું કરી શસ્ત્ર જેવા છે, તે પોતાની કલ્પનાએ જેમ તેમ વાંચી લઈ, નિર્ધારી લઈ, તેવો અંતર્ભેદ થયા વિના અથવા દશા ફર્યા વિના, વિભાવ ગયા વિના પોતાને વિષે જ્ઞાન કલ્પે છે, અને ક્રિયા તથા શુદ્ધ વ્યવહારરહિત થઈ વર્તે છે, એવો ત્રીજો પ્રકાર શુષ્કઅધ્યાત્મીનો છે. ઠામ ઠામ જીવને આવા યોગ બાઝે તેવું રહ્યું છે, અથવા તો જ્ઞાનરહિત ગુરુ કે પરિગ્રહાદિઈચ્છક ગુરુઓ, માત્ર પોતાનાં માન-પૂજાદિની કામનાએ ફરતા એવા, જીવોને અનેક પ્રકારે અવળે રસ્તે ચડાવી દે છે; અને ઘણું કરીને ક્વચિત્ જ એવું નહીં હોય. જેથી એમ જણાય છે કે કાળનું દુષ્ક્રમપણું છે. આ દુષ્ક્રમપણું લખ્યું છે તે જીવને પુરુષાર્થરહિત કરવા અર્થે લખ્યું નથી, પણ પુરુષાર્થજાગૃતિ અર્થે લખ્યું છે. અનુકૂળ સંયોગમાં તો જીવને કંઈક ઓછી જાગૃતિ હોય તોપણ વખતે હાનિ ન થાય, પણ જ્યાં આવા પ્રતિકૂળ યોગ વર્તતા હોય ત્યાં અવશ્ય મુમુક્ષુ જીવે વધારે જાગૃત રહેવું જોઈએ, કે જેથી તથારૂપ પરાભવ ન થાય; અને તેવા કોઈ પ્રવાહમાં ન તણાઈ જવાય. વર્તમાનકાળ દુષ્ક્રમ કહ્યો છે છતાં તેને વિષે અનંત ભવને છેદી માત્ર એક ભવ બાકી રાખે એવું એકાવતારીપણું પ્રાપ્ત થાય એવું પણ છે. માટે વિચારવાન જીવે તે લક્ષ રાખી, ઉપર કહ્યા તેવા પ્રવાહોમાં ન પડતાં યથાશક્તિ વૈરાગ્યાદિ અવશ્ય આરાધી સદ્ગુરુનો યોગ પ્રાપ્ત કરી કષાયાદિ દોષ છેદ કરવાવાળો એવો અને અજ્ઞાનથી રહિત થવાનો સત્ય માર્ગ પ્રાપ્ત કરવો. મુમુક્ષુ જીવમાં શમાદિ કહ્યા તે ગુણો અવશ્ય સંભવે છે; અથવા તે ગુણો વિના મુમુક્ષુતા ન કહી શકાય. નિત્ય તેવો પરિચય રાખતાં, તે તે વાત શ્રવણ કરતાં, વિચારતાં, ફરી ફરીને પુરુષાર્થ કરતાં, તે મુમુક્ષુતા ઉત્પન્ન થાય છે. તે મુમુક્ષુતા ઉત્પન્ન થયે જીવને પરમાર્થમાર્ગ અવશ્ય સમજાય છે.

ગુરુએ બોધેલા આત્મતત્ત્વ પર હોવી જોઈએ. લાંબા કાળની સાધના તો સવિકલ્પક છે; એટલે જ કહ્યું છે કે “કર વિચાર તો પામ.” પરંતુ આ ઉપદેશનો અર્થ એમ નથી કે માત્ર વિચાર જ કર્યા કરે તો પામે. શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃત પૃષ્ઠ ૮૦૦, આંક-૨૮માં જણાવ્યું છે કે શરીરને વિષે આત્મભાવના પ્રથમ થતી હોય તો થવા દેવી, કમે કરી પ્રાણમાં આત્મભાવના કરવી, પછી ઈન્દ્રિયોમાં આત્મભાવના કરવી, પછી સંકલ્પવિકલ્પરૂપ પરિણામમાં આત્મભાવના કરવી. પછી સ્થિર જ્ઞાનમાં આત્મભાવના કરવી. ત્યાં સર્વ પ્રકારની અન્યાલંબનરહિત સ્થિતિ કરવી. વિસ્તારથી વિચારવા સમયસાર-૧૪૪મી ગાથાની ટીકાનો અથવા શ્રી સમાધિશતકની ૫૦મી ગાથાનો પ્રયોગલક્ષી અભ્યાસ કરવો. સમ્યગ્દર્શન જોઈતું હોય અને સ્વચ્છંદે ચાલે તો સમ્યગ્દર્શન કદાપિ થાય નહીં. સમ્યગ્દર્શન પ્રાપ્ત કરવું છે પણ પાપકાર્યો ઘટાડે નહીં તો કામ થાય નહીં. સમ્યગ્દર્શન પ્રાપ્ત કરવું હોય તો ગુરુનું અવલંબન, સંતોનું અવલંબન કે ભગવાનની વાણીનું અવલંબન કે ભગવાનનું અવલંબન - પોતાના સંસ્કાર પ્રમાણે કોઈપણ શુદ્ધ અવલંબન - લે તો વાંધો નથી. કોઈક મૂર્તિનું અવલંબન લે અને કોઈ ના પણ લે, કોઈ વાણીનું અવલંબન લે અને કોઈ ના પણ લે, કોઈ ગુરુનું અવલંબન લે અને કોઈ ના પણ લે - એમ, ગુરુગમથી યથાયોગ્ય સમજવું. અગત્યની વાત એ છે કે શુદ્ધ અવલંબનની દીર્ઘકાલીન ઉપાસના વિના શુદ્ધતત્ત્વના પ્રકાશની યોગ્યતા આવતી નથી. ત્યાર પછી નિજ શુદ્ધતત્ત્વના અવલંબનના અભ્યાસમાં સ્થિરતા પ્રગટાવે ત્યારે નિર્વિકલ્પ દશા પ્રગટતાં અતીન્દ્રિય આનંદદશા સહિત શુદ્ધાત્મજ્ઞાન પ્રગટે છે.

‘મૂળમારગ’ કાવ્યમાં જ્ઞાન એટલે શું? દર્શન એટલે શું? ચારિત્ર એટલે શું? એમ માર્ગ બતાવ્યો અને માર્ગપ્રાપ્તિનો ઉપાય પણ બતાવ્યો; જે અત્રે વિશેષ વિચારવા યોગ્ય છે.

“એવાં મૂળ જ્ઞાનાદિ પામવા રે, અને જવા અનાદિ બંધ,

મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે.

ઉપદેશ સદ્ગુરુનો પામવો રે, ટાળી સ્વચ્છંદ ને પ્રતિબંધ,

મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે.”

મૂળજ્ઞાન પામવું એમ નથી કહ્યું, પણ મૂળ માર્ગ અથવા નિજસ્વરૂપ પામવું એમ કહ્યું છે. આવો સૂક્ષ્મબોધ પામવાની સામાન્ય જીવોની યોગ્યતા હોતી નથી. સમ્યગ્દર્શન એકલું સાચું હોય નહીં, તે જ પ્રકારે સમ્યક્જ્ઞાન કે સમ્યક્ચારિત્ર પણ એકલું સાચું હોય નહીં, તે ત્રણેય જો ભેગા થાય તો પરમાર્થ-સમ્યક્ત્વ પ્રગટ્યું કહેવાય.

હું આત્મા, મૂળ એક અખંડ જ્ઞાયક તત્ત્વ છું પણ હું એ અખંડ જ્ઞાયકત્વ જ્ઞાન, શ્રદ્ધા, ક્ષમા, વિનય, સરળતા, સંતોષ, સહનશીલતા આદિ અનેકાનેક ગુણોના અભેદ પિંડરૂપ છું. મારા એ મૂળ સ્વરૂપનો અનુભવ કરવા માટે આવશ્યક જે બળ અને સમુચ્ચય પાત્રતા પ્રગટાવવા માટે મારે આ બધા જ્ઞાન, શ્રદ્ધા, ક્ષમા, વિનય, સરળતાદિ ગુણોનો, ભેદરૂપે પણ મારા સમુચ્ચય વ્યક્તિત્વમાં વિકાસ કરવો જરૂરી છે. આવા ગુણોનો વિકાસ કર્યા વિના પરમાર્થધર્મ પ્રગટે નહીં; કારણ કે મોક્ષમાર્ગનું પ્રાગટ્ય, પ્રયોગરૂપે જોતાં; ભેદાભેદરૂપ છે. જુઓ: તત્ત્વાર્થસૂત્ર : અધ્યાય ૯, સૂત્ર ૬. તથા સ્વામિકાર્તિકેયાનુપ્રેક્ષા : ગાથા ૪૭૮.

આવા રૂડા સુસંસ્કારોને પોતાના જીવનમાં જેણે દૃઢ કર્યા નથી એવો સાધક, એ સંસ્કારોના સમુચ્ચય દૃઢીકરણ અને એકરસતારૂપ જે શુદ્ધ આત્માનુભૂતિ, કદાપિ પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી. આ પ્રમાણે મહાવીર ભગવાન તથા સર્વે આચાર્યો અને સંતો એમની ભાષામાં કહે છે કે ઉપરોક્ત ગુણોનો વિકાસ અંશે પણ પ્રગટાવીએ તો જ આત્માનુભૂતિલક્ષણવાળું આત્મજ્ઞાન આવિર્ભાવ પામે.

આ ઉપરોક્ત સદ્ગુણપ્રાપ્તિ અને આત્મવિકાસનો ક્રમ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર ગ્રંથના પત્રાંક ૨૫૪માં નીચે પ્રમાણે, ઉત્તમ મુમુક્ષુઓને સંબોધીને સંક્ષિપ્તમાં કહ્યો છે. આ બોધનો વિસ્તાર ગુરુગમથી કમે કમે સમજીને ઉપાસવો, અવશ્ય અભ્યાસવો. તેનો સાર નીચે પ્રમાણે રજૂ કરેલ છે :-

(૧) મોહાસક્તિથી મુંઝાવું : મોહભાવ ઘટાડીને જગતના અનિત્ય પદાર્થોની આસક્તિ ઘટાડવી.

(૨) સ્વચ્છંદથી નિવર્તવું : ઉપરોક્ત કાર્ય કરવા માટે આ સ્વચ્છંદાદિના નાશનો સર્વોત્તમ ઉપાય નીચે

ન સાધી શકાય તેમને માટે પરમ તત્ત્વજ્ઞ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીએ નીચે પ્રમાણે અભિપ્રાય, આજ્ઞા અને ચેતવણી આપેલ છે; માટે આ વચનોને પોતાના જીવનમાં ઉતારવા ફરી ફરી પ્રયત્નો કરવા.

(a) સત્સંગ થયો છે તેનો શો પરમાર્થ? સત્સંગ થયો હોય તે જીવની કેવી દશા થવી જોઈએ? તે ધ્યાનમાં લેવું. પાંચ વરસનો સત્સંગ થયો છે તો તે સત્સંગનું ફળ જરૂર થવું જોઈએ અને જીવે તે પ્રમાણે વર્તવું જોઈએ. એ વર્તન જીવે પોતાના કલ્યાણના અર્થે જ કરવું પણ લોકોને દેખાડવા અર્થે નહીં. જીવના વર્તનથી લોકોમાં એમ પ્રતીત થાય કે જરૂર આને મળ્યા છે તે કોઈ સત્પુરુષ છે. અને તે સત્પુરુષના સમાગમનું, સત્સંગનું આ ફળ છે તેથી જરૂર તે સત્સંગ છે એમાં સંદેહ નહીં.

વારંવાર બોધ સાંભળવાની ઈચ્છા રાખવા કરતાં સત્પુરુષના ચરણ સમીપમાં રહેવાની ઈચ્છા અને ચિંતના વિશેષ રાખવી. જે બોધ થયો છે તે સ્મરણમાં રાખીને વિચારાય તો અત્યંત કલ્યાણકારક છે.

(ઉપદેશછાયા-૩)

(b) સત્પુરુષ કરતાં મુમુક્ષુનો ત્યાગ વૈરાગ્ય વધી જવો જોઈએ. મુમુક્ષુઓએ જાગૃત થઈ વૈરાગ્ય વધારવો જોઈએ. સત્પુરુષનું એક પણ વચન સાંભળી પોતાને વિષે દોષો માટે બહુ જ ખેદ રાખશે, અને દોષ ઘટાડશે ત્યારે જ ગુણ પ્રગટશે. સત્સંગસમાગમની જરૂર છે. બાકી સત્પુરુષ તો જેમ એક વટેમાર્ગુ બીજા વટેમાર્ગુને રસ્તો બતાવી ચાલ્યો જાય છે, તેમ બતાવી ચાલ્યા જાય છે. ગુરુપદ વધારવા કે શિષ્યો કરવા માટે સત્પુરુષની ઈચ્છા નથી. સત્પુરુષ વગર એક પણ આગ્રહ, કદાગ્રહ મટતો નથી. દુરાગ્રહ મટ્યો તેને આત્માનું ભાન થાય છે. સત્પુરુષના પ્રતાપે જ દોષ ઘટે છે. બ્રાન્તિ જાય તો તરત સમ્યક્ત્વ થાય.

સાધનામાં ઓટ આવે ત્યારે અવશ્ય સત્સંગની અને એકાંત પવિત્ર ક્ષેત્રની ઉપાસના કરવી, વારંવાર પ્રભુપ્રાર્થના કરવી તેમજ હૃદયપૂર્વકના ભાવ સહિત

પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું. આ ઉપરાંત સંતોના ચરિત્રોનું વારંવાર ભક્તિભાવપૂર્વક સ્મરણ કરવું. આમ કરવાથી મોહનું બળ ઘટે છે અને રૂડે પ્રકારે પુણ્યવૃદ્ધિ થાય છે, ચિત્તપ્રસન્નતા વધે છે. સાધકના ઉત્સાહમાં ઘણો વધારો થઈ જાય છે. ક્રમશઃ અંતરાયોનું બળ ઘટે છે અથવા અંતરાયો ટળી જાય છે.

સાધનાકાળ દરમ્યાન, અનાગ્રહબુદ્ધિ સહિત સત્યના બધા પાસાઓને સ્વીકારવા અને કોઈ અમુક જ નય, મત, પક્ષ, પંથ, સાધન, વ્યક્તિ કે પદ્ધતિનો હઠાગ્રહ કરવો નહિ. બસ, સદ્ગુરુએ અને સત્શાસ્ત્રોએ ચીંધેલા સાધનોને સાવધાનીપૂર્વક આત્મસાત્ કરતા જવા તો અવશ્ય ચિત્તવૃત્તિ એકાગ્ર, શુદ્ધ અને અંતર્મુખ થાય છે અને નિર્વિકલ્પ આત્મદશા પ્રગટે છે.

ઉપસંહાર

જો સાધક પોતે સાચો બને, આત્મદર્શનની તીવ્ર ઝંખના પ્રગટાવે અને ઉપરોક્ત સાધનાપદ્ધતિથી ભાવપૂર્વકની સાધના કરતો જાય તો અવશ્ય તેના જીવનમાં અનેકાનેક સદ્ગુણો પ્રગટે છે, તેનું સમુચ્ચય વ્યક્તિત્વ બદલાવા માંડે છે અને થોડા જ વર્ષોમાં તે એવી દશાને પામે છે કે જ્યાં ચિત્તની પ્રસન્નતા, આત્માની શાંતિ અને બળવાન નિઃસ્પૃહતા સહિત સમતાનો ઉદય થાય છે. રસ્તામાં વચ્ચે જે કીર્તિ, કાંચન, કામિની, કાયા, કુટુંબાદિની આસક્તિરૂપી વિવિધ વિઘ્નો આવે તેમને વિવેકપૂર્વકના પુરુષાર્થથી અને ગુરુસાન્નિધ્ય, ગુરુગમ અને ગુરુકૃપાથી ઓળંગી જાય તો સુનિશ્ચિતપણે વિજયની પ્રાપ્તિ થશે જ એવી સર્વ જ્ઞાની પુરુષોની ગેરંટી છે કારણ કે તેઓએ આ પ્રક્રિયામાંથી પસાર થઈને પ્રાપ્ત કરેલા સમાધિના આનંદને અનુભવીને પછી જ, સહજવાણીથી આ ઉપદેશ કર્યો છે.

સૌ ઉત્તમ મુમુક્ષુઓ જ્ઞાનીઓની આ અમૃતપ્રસાદીનો આસ્વાદ કરો અને તેના ફળરૂપે પ્રસન્નતા, નિજાનંદ અને આત્મપુમારીનો અનુભવ કરો એ ભાવના સહિત,

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

એવી રીતે વચન એટલે શબ્દ ભલે વ્યવહારથી આત્માના કહેવાય છે - તે પણ નિશ્ચયથી તો પુદ્ગલ પદાર્થ જ છે કારણ કે ભાષા-વચન કર્મના ઉદયથી જ જીવને પ્રાપ્ત હોય છે. તે માત્ર સંયોગરૂપ છે.

કલ્પના-સંકલ્પવિકલ્પોનું માધ્યમ એવું જે દ્રવ્યમન તે પણ પુદ્ગલ પદાર્થ છે. તેને નોઈન્દ્રિય કહીએ છીએ. મનુષ્ય નામકર્મના ઉદયથી આપણને સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિયપણું પ્રાપ્ત થયું છે તે પણ સંયોગ છે. પર-સ્વરૂપ છે.

ઉપરોક્ત મન, વચન, કાયાના સંયોગને સિદ્ધાંતમાં બદ્ધ નોકર્મ કહે છે. સંસારના બાહ્ય પદાર્થો જે આત્મા સાથે એકક્ષેત્રાવગાહ જોડાયેલા નથી તેને અબદ્ધ નોકર્મ કહીએ છીએ. તે માત્ર બાહ્ય સંયોગરૂપ છે.

આ બધા સંયોગરૂપ જે પુદ્ગલ પદાર્થો છે તે પર-સ્વરૂપ છે, માટે હેય છે એમ જાણી તે સર્વ પદાર્થોનો સાધકે અપરિચય કરવો, ત્યાગ કરવો એ જ ‘અસંગપદ’ ની પ્રાપ્તિનો ઉપાય છે.

આ ઉપરાંત આત્મા જે રાગદ્વેષ આદિ ભાવો પૂર્વકર્મના ઉદયને વશ થઈને કરે છે તે પણ પરદ્રવ્ય છે કારણ કે કાયમ નથી રહેતા માટે એવા પરભાવો - વિભાવભાવોનો પણ ત્યાગ કરવો અને પૂર્વે બાંધેલા દ્રવ્યકર્મના ઉદયથી થતા સુખ-દુઃખના સંયોગો તેને પણ ‘સમતા’ ભાવથી સહન કરવા તે જ શુદ્ધભાવને-નિર્વિકલ્પ સ્વભાવભાવને પ્રાપ્ત કરવાનો ઉપાય છે.

પરમાગમ શ્રી સમયસારની ૧૯, ૨૦, ૨૧ મી ગાથામાં આચાર્યપ્રવરશ્રી કુંદકુંદસ્વામી ફરમાવે છે કે જે જીવ નોકર્મ (સચિત્ત, અચિત્ત કે મિશ્ર પરદ્રવ્ય), દ્રવ્યકર્મ તથા ભાવકર્મને પોતાના માને છે તે અજ્ઞાની છે. ત્યારપછી ૨૨મી ગાથામાં જ્ઞાનીનું સ્વરૂપ કહે છે,

● “અયથાર્થ આત્મવિકલ્પ આવો, જીવ સંમૂઢ આચરે; ભૂતાર્થને જાણેલ જ્ઞાની, એ વિકલ્પ નહીં કરે.”

- શ્રી સમયસાર ગાથા-૨૨.

- શ્રી સદ્ગુરુચરણાર્પણમસ્તુ

સમ્યક્ તપ ...

પાના નં. ૧૪ પરથી ચાલુ...

વસ્તુમાં હોવી જોઈએ, નહીં તો શુભ ધ્યાનની જગ્યાએ અશુભ ધ્યાન થઈ જશે. “નિર્દોષ વસ્તુ તેને કહે છે કે જેના ચિંતનથી મોહ-રાગ-દ્વેષની ઉત્પત્તિ ન થાય.” વીતરાગશ્રુત એવી જ એક નિર્દોષ વસ્તુ છે, જેનાથી મોહ-રાગ-દ્વેષની ઉત્પત્તિ ન થઈને ઉપયોગ એકાગ્ર અને વિશુદ્ધ થાય છે. માટે શ્રી જિનેન્દ્રદેવે વિવિધ પ્રકારે તે વીતરાગશ્રુતનું ચિંતન કરવાનો આદેશ આપ્યો છે, જેથી ઉપયોગ સહજ જ પવિત્ર અને એકાગ્ર થઈ જાય છે. આ વીતરાગશ્રુતનું ચિંતન તત્ત્વચિંતન કહેવાય છે. આ તત્ત્વચિંતનથી અજ્ઞાન અને વિભ્રમનો નાશ થઈ જીવ નિશંક, નિર્ભય થઈને પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિરતા કરે છે. ધર્મધ્યાનનું આ જ કાર્ય છે.

દુઃખ છે દિવ્યતાનું વરદાન ! ...

પાના નં. ૧૮ પરથી ચાલુ...

યજ્ઞનું શુભકાર્ય સમાપ્ત કરી દ્વારકા જતાં પૂર્વે શ્રીકૃષ્ણ માતા કુંતીને મળે છે અને એમને કશુંક માંગવાનું કહે છે ત્યારે કુંતી કહે છે કે એને કોઈ વસ્તુની ઈચ્છા નથી. કેવળ કૃપાની ઈચ્છા છે અને એમ કહીને શ્રીકૃષ્ણને કહે છે કે તમે જગતનિયંતા છો અને તમે જ સદા અમારું રક્ષણ કરો છો. આ રીતે માતા કુંતી શ્રીકૃષ્ણની સ્તુતિ કરે છે અને છતાં ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ એમને કશુંક માંગવાનો આગ્રહ કરે છે, ત્યારે કુંતી કહે છે, ‘હે જગન્નાથ, અમે એટલું જ માગીએ છીએ કે અમને અહર્નિશ દુઃખ પ્રાપ્ત થાઓ, જેથી અમે આપનું સ્મરણ ભૂલીએ નહીં. બસ, આ જ વરદાન આપો.’ અને સારંગપાણિ શ્રીકૃષ્ણએ ‘તથાસ્તુ’ કહ્યું.

આનો અર્થ જ એટલો કે દુઃખ એ આંતરદર્શન કરાવે છે, અધ્યાત્મના પંથે પ્રયાણ કરાવે છે અને આત્મદષ્ટિ કરાવે છે. આમ, સુખ અને દુઃખ એ સંતને માટે જીવનબાહ્ય ઘટના છે. આનંદ કે આઘાત એના ચિત્તને લેશમાત્ર વિચલિત કરી શકતા નથી, કારણ કે એના ચિત્તની ભાવસમાધિ તો કોઈ ઓર ભૂમિ પર વિહરતી હોય છે.

થવું, પોતાની ધન-સંપત્તિનું વારંવાર સ્મરણ કરીને પુલકિત થતા રહેવું, પોતાના તથાકથિત અનુયાયીઓની સંખ્યા વધતા પ્રસન્ન થવું ઇત્યાદિ પરિગ્રહાનંદી રૌદ્રધ્યાનના ઉદાહરણ છે. ચોથા-પાંચમાં ગુણસ્થાનમાં પરિગ્રહ પ્રત્યે ઇષ્ટબુદ્ધિ નથી પરંતુ પુણ્યોદયથી, જેમ કે ચક્રરત્નની ઉત્પત્તિ, ષટખંડ પર વિજય, પોતાના વ્યવસાયમાં સહજ વૃદ્ધિ, સંતાનોત્પત્તિ ઇત્યાદિમાં થોડી ઘણી પ્રસન્નતા સંભવિત છે, જે રૌદ્ર ધ્યાન છે.

“આશય એ છે કે રૌદ્ર ધ્યાન સમસ્ત આપત્તિઓનો જનક છે, નરકનું નિમંત્રણ પત્ર છે, દુઃખોનો મહાસાગર છે. એવું જાણીને હાથ પર ચડી ગયેલ વિષધર સર્પની જેમ તેનો ત્યાગ કરી દેવો જોઈએ અને તેના ત્યાગમાં જ આનંદિત થવું જોઈએ. એવી પરમાનંદ સ્વરૂપ ઋષભાદિ પરમેશ્વરોની આજ્ઞા છે.”

૩. ધર્મધ્યાન

સ્વરૂપ :- ધર્મનો અર્થ સ્વભાવ થાય છે તથા ધ્યાનથી તાત્પર્ય એકાગ્ર ચિંતન કરવું છે અર્થાત્ “પોતાના સ્વભાવના ચિંતનમાં એકાગ્ર થવું ધર્મધ્યાન કહેવાય છે” અથવા “જે ધ્યાન કે ચિંતન સ્વભાવ તરફ લઈ જાય તે ધર્મધ્યાન છે.” અહીં સ્વભાવ તરફ જવાનો આશય પરિણામોની વિશુદ્ધિથી છે. સ્વભાવ પૂર્ણ શુદ્ધ છે તેથી આપણા ભાવ કે પરિણામ જેટલાં-જેટલાં વિશુદ્ધ, પવિત્ર (વાસનારહિત) થતાં જાય તેટલાં - તેટલાં આપણે સ્વભાવ તરફ આવતા જઈશું અને અંતમાં આપણે સ્વભાવમાં પૂર્ણ સ્થિર થઈ જઈશું. “જે ચિંતન દ્વારા આપણા પરિણામોની વિશુદ્ધિ થાય છે, તે ચિંતનને ધર્મધ્યાન કહે છે.” તેનું જ બીજું નામ ‘તત્ત્વચિંતન’ પણ છે, જે - જે તત્ત્વચિંતન આપણા પરિણામોને નિર્મળ કરીને સ્વભાવ સન્મુખ કરે તે બધું ધર્મધ્યાન છે. આ ધ્યાન ચોથાથી સાતમા ગુણસ્થાન સુધી થાય છે. ચોથા ગુણસ્થાનથી નીચે નથી મનાયું કારણ કે ત્યાં સ્વભાવનું શ્રદ્ધાન નથી. સ્વભાવના શ્રદ્ધાન વિના સ્વભાવનું યથાર્થ ધ્યાન - ચિંતન થઈ શકતું નથી. ચોથા ગુણસ્થાનમાં સમ્યગ્દર્શન પ્રગટ થવાથી સ્વભાવનું યથાર્થ શ્રદ્ધાન થઈ જાય છે, જેથી ધ્યાન સહજ સ્વભાવોન્મુખ થાય છે. તેનાથી પહેલાના ગુણસ્થાનોમાં સ્વભાવનો પરિચય ન હોવાથી ધ્યાન યત્ર-તત્ર ભટકતું રહે છે, સ્વભાવની દિશા પકડી શકતું નથી, તેથી

ધર્મધ્યાનનો પ્રારંભ ચોથા ગુણસ્થાનથી બતાવાયો છે. સ્થૂળતા અને સૂક્ષ્મતાની અપેક્ષાએ તેના બે ભેદ છે - એક સવિકલ્પ તથા બીજું નિર્વિકલ્પ. જ્યારે ચિંતન એટલું સ્થૂળ હોય કે ચિંતનના વિકલ્પ (શ્રુતવિચાર) આપણા બુદ્ધિગમ્ય હોય અર્થાત્ આપણા સ્થૂળ જ્ઞાનોપયોગમાં આવી શકે તેને સવિકલ્પક ધર્મધ્યાન કહે છે. આ ચોથા, પાંચમાં, છઠ્ઠા ગુણસ્થાનમાં મુખ્યરૂપથી થાય છે. જ્યારે શ્રુતવિચાર એટલા સૂક્ષ્મ હોય કે આપણી બુદ્ધિગમ્ય ના હોય અર્થાત્ આપણા સ્થૂળ જ્ઞાનોપયોગમાં ન આવી શકે તેને નિર્વિકલ્પ ધર્મધ્યાન કહે છે. આ ધ્યાન મુખ્યરૂપથી સાતમા ગુણસ્થાનમાં થાય છે. બન્નેની વિશુદ્ધિમાં અંતર હોય છે. સવિકલ્પથી નિર્વિકલ્પ ધ્યાન વધારે વિશુદ્ધ હોય છે, ઉપરોક્ત ચારે ગુણસ્થાનકોમાં ક્રમશઃ વિશુદ્ધિ વધતી જાય છે.

આ ધર્મધ્યાન જ વર્તમાનમાં આપણા માટે એક માત્ર આશ્રયરૂપ છે કારણ કે આર્તધ્યાન અને રૌદ્રધ્યાન તો સર્વથા ત્યાગવા યોગ્ય છે તથા શુકલધ્યાનની આપણી યોગ્યતા નથી અને આ કાળમાં તે સંભવિત પણ નથી. તેથી ધર્મધ્યાન જ એક માત્ર બાકી રહ્યું, જે આપણા ઉપયોગનો પરમકલ્યાણકારી આશ્રય છે. આ ધર્મધ્યાન જ હાલ આપણા મોક્ષનો હેતુ છે તેથી ચોવીસ કલાક આપણે આની જ ઉપાસના કરવી જોઈએ કારણ કે આગળનો માર્ગ બંધ છે તથા પાછળ આર્ત-રૌદ્રરૂપ ઊંડી ખાઈ છે; જેમાં પડતા આપણે ક્યાં જઈશું તેની ખબર પણ નહીં પડે, માટે આ ધર્મધ્યાનના સ્વરૂપને સૂક્ષ્મતાથી સમજવાની જરૂર છે. જેથી તેની યથાર્થ ઉપાસના થઈ શકે.

ચિંતનના વિષયના આધારે ધર્મધ્યાનને મુખ્યરૂપથી ચાર શ્રેણીઓમાં વિભાજિત કરાયું છે. આ ચારેમાં ચિંતનના વિષયની વિવિધતા છે. છન્નસ્થ જીવના ઉપયોગની ચંચળતાને ધ્યાનમાં રાખીને શ્રી ભગવાને વિવિધ પ્રકારના ચિંતનોથી તેને બાંધી રાખવા માટે અનેક પ્રકારના ચિંતનોનું નિરૂપણ કર્યું છે. વાસ્તવમાં ધ્યાનનું એકમાત્ર ધ્યેય પરિણામવિશુદ્ધિ છે અથવા સ્વભાવમાં સ્થિરતા કરવી તે છે. તેના માટે ઉપયોગનું એકાગ્ર થવું આવશ્યક છે પરંતુ તે એકાગ્રતા નિર્દોષ

(અનુસંધાન પાના નં. ૧૦ પર)

સ્પર્શવા યોગ્ય છે. કારણ કે તેમ કરવાથી આત્મા સદા સ્થિરપણાને પામે છે.” અનંત આચાર્યોનો એક અભિપ્રાય છે- આત્મસ્વરૂપને ભીતરી પ્રકાશથી પામવું.

સાચો સંગીતકાર સંગીતના વિષયની પૃષ્ઠા અને પરાયણતાને ઈચ્છે છે. સુવર્ણકાર સુવર્ણના વિચારમાં મગ્ન હોય છે. રત્નકલાકાર રત્નના વિષયમાં રત હોય છે. વિદ્વાન વિદ્યાના વિષયમાં મશગૂલ હોય છે, તેમ આત્મભાવનાના આરોધક આત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્તિના પ્રયોજનરૂપ વિષયમાં લવલીન રહે છે. પૂજ્ય બેનશ્રી ચંપાબેનની અનુભવવાણી પ્રકાશે છે, “રુચિમાં ખરેખર પોતાને જરૂરિયાત લાગે તો વસ્તુની પ્રાપ્તિ થયા વિના રહે જ નહિ. તેને ચોવીસે કલાક એક જ ચિંતન, ઘોલન, ખટક ચાલુ રહે. જેમ કોઈને ‘બા’ નો પ્રેમ હોય તો તેને ‘બા’ ની યાદ, તેની ખટક નિરંતર રહ્યા જ કરે છે તેમ જેને આત્માનો પ્રેમ હોય તો ભલે શુભમાં ઉલ્લાસથી ભાગ લેતો હોય છતાં અંદરમાં ખટક તો આત્માની જ હોય... ગમે તે પ્રસંગમાં ‘મારો આત્મા, મારો આત્મા’ એ જ ખટક અને રુચિ રહેવી જોઈએ. એવી ખટક રહ્યા કરે તો ‘આત્મા-બા’ મળ્યા વગર રહે જ નહિ.” સાધકની યથાર્થ રુચિ યથાર્થ માર્ગ પામે છે. આત્માને માણે છે.

(કવિત)

તે કહો, તે પૂછો સૌને, તે ઈચ્છો, તન્મય રહો;
જેથી મિથ્યાત્વ મૂકીને, જ્ઞાનાવસ્થા તમે પ્રહો.॥૫૩॥

- પૂ. બ્રહ્મચારીજી

निर्ग्रथ होकर करो निज आत्म-गीत,

पूछो तथा निजकथा गुरुसे विनीत ।

चाहो उसे सतत हो उसमें विलीन,

अज्ञान नाश जिससे, तुम हो प्रवीण ॥

- પૂ. વિદ્યાસાગરજી મહારાજ

तत्पर थઈને ઈચ્છવું, કથન-પૃષ્ઠના એજ;
જેથી અવિદ્યા નષ્ટ થઈ, પ્રગટે વિદ્યા તેજ.

- શ્રી છોટાલાલ ગાંધી

(ક્રમશઃ)

આનંદના અંતરાયો ...

પાના નં. ૧૬ પરથી ચાલુ...

કર્મોના લીધે નથી થતા, યાદ રાખજો, એના માટે તમારી પોતાની બેહોશી જવાબદાર છે. થોડા જાગૃત બનો. આટલો ધર્મ સમજ્યા પછી ઘરના સભ્યોમાં કોઈ આપનું કીધું ના માને તો ભૂલેચૂકે દ્વેષ કરતા નહીં. તેને તમે પ્રેમથી જીતી શકશો, દ્વેષથી નહીં, એટલું યાદ રાખજો. સારા ભાવ રાખવામાં કંઈ જતું નથી, કોઈ એમાં ટેક્સ નથી લાગતો, એના માટે કોઈ ટ્રેનિંગની જરૂર નથી, માત્ર જાગૃતિ કેળવવાની જરૂર છે.

તો ઉપસંહારમાં એટલું કહું કે આનંદ આપણો સ્વભાવ છે. આનંદની અનુભૂતિ માટે પ્રમાદ પર વિજય મેળવીએ, મોહની પકડને થોડી ઢીલી કરીએ અને ભીતરમાં ઉઠતા શુભઅશુભ ભાવોની તટસ્થ ભાવે ચોકી કરતા રહીએ. સતત અભ્યાસ અને વૈરાગ્યથી અશુભથી શુભમાં અને શુભથી શુદ્ધ ભણી આપણી જીવનયાત્રા ગતિશીલ બનશે અને એક દિવસ પૂર્ણ આનંદના અધિકારી બની શકીશું એવી શ્રદ્ધા સાથે વિરમું છું.

લાભ ક્યા હૈ....

रचयिता :- भा.ब्र. अलकादीदी

જો સ્વયં કો જાન લે તો જગ મેં ફિર અનજાન ક્યા, જાનતા ખુદ કો નહીં તો જ્ઞાન કા ફિર લાભ ક્યા હૈ.

ચાર ગતિ કે ચક્ર મેં નિજ રૂપ કી હી કલ્પના સે, ખોજતા ખુદકો રહા મેં દેહ કી હી અર્ચના મેં, ચિત્ચિદાનંદ ના મિલા તો ખોજને કા લાભ ક્યા હૈ.

ધર્મ કે હી નામ પર સાધન અનેકોં કર રહા, મર્મ કો જાને બિના ચિરકાલ યૂ હી ચલ રહા, સાધ્ય કા નહીં બોધ હૈ તો સાધના કા લાભ ક્યા હૈ.

અન્તર ગુહા મેં દીપ જલા બૈઠ જા આસન લગા, હો મગન અપને મેં અપની હસ્તી કા કરલે પતા, હસ્તી કી મસ્તી ના હો તો નર જનમ કા લાભ ક્યા હૈ.

સ્થાવરકાય જીવોની હિંસા કરવી પડે છે. કંઈક મનમાં રહેલી વાત છુપાવવા, અન્યને ન કહેવા અસત્યનો આશ્રય લેવો પડે છે. બીજાની ગમતી વસ્તુ પોતીકી કરવા માટે જાણે-અજાણે ચોરી થઈ જતી હોય છે. સૌથી વધારે કામ-વાસનાનો ભોગ ભોગવવાનું વલણ મનુષ્યમાં ઘણું વધુ પ્રવર્તે છે. તેથી પોતાની આબરૂ કે સમાજની અપ્રતિષ્ઠા સામે ધ્યાન આપ્યા વગર પોતાના ઉત્તેજિત ભાવને પોષે છે તેથી અબ્રહ્મચર્યનો દોષ સેવવો પડે છે. ઝાણું ભેગું કરવું, સગવડો વધારવી, સુખચેનમાં રહેવું, તેના માટે લોભ જેવા વિભાવને સ્થાન આપવું પડે છે. સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા લોકો કે ગેરકાયદેસર પચાવી પાડનારા લોકો કજિયાકંકાસ કરીને સંપત્તિ, જમીન પોતાનું કરી લેવા મથતા હોય છે. તેના માટે બીજા પર દોષારોપણ કરતા કે આળ ચડાવતા આવા લોકો અચકાતા નથી. આવું અભ્યાપ્યાન માનવીઓમાં દષ્ટિગોચર થતું હોય છે. અન્ય વ્યક્તિનો કે સમાજનો વાંક ન હોવા છતાં તેના દોષ અન્ય સમક્ષ ગાઈ બતાવવા તે પરપરિવાદ દોષમાં માનવીઓ રાચતા હોય છે. નિંદારસ-અન્ય તમામ રસ કરતા મીઠો મધુરો લાગે છે. ચાડીચુગલી કરવાના ભાવ તે પૈશુન્ય છે. પાપના કાર્યમાં ખુશ થવું અને ધર્મના કાર્યમાં નારાજગી દર્શાવવી તે રતિ-અરતિ નામનો વિભાવ છે. આવા ગમા ને અણગમા દેહને અનુલક્ષીને થતા હોય છે. કપટ સહિત અસત્ય બોલવું અને બીજાને નુકસાનમાં ઉતારવા તે માયા મિથ્યાત્વનો તુચ્છ વિભાવ છે. કુદેવ, કુગુરુ, કુધર્મની શ્રદ્ધા કરવી, સેવના કરવી, તેમાં રસ લેવો, પ્રશંસા કરવી તે મિથ્યાદર્શન-શલ્ય છે. આ રીતે તમામ પ્રકારના આચારમાં આવતા ભાવ, પાપકર્મ સર્વ વિભાવોની શ્રેણી આવે છે. દેહને ખૂબજ મહત્ત્વ અપાતું હોવાથી અને પોતાનો વહાલો માનવાથી આ બધા વિભાવ ભાવો મનુષ્યથી જાણે-અજાણે થતાં જ રહે છે અને આત્માને કર્મોની શૃંખલામાં બાંધતા રહે છે.

“દેહ, ઈન્દ્રિયોથી પ્રવર્તે આ, પોતાનો દેહ તે જ હું, બહિરાત્મા ગણે એવું, આત્મજ્ઞાન ન તે કશું.”

પોતાના અતિ પ્યારા, પસંદ દેહને, ઈન્દ્રિયોને, નર, નારકી, તિર્થંચ, દેવ વગેરે ગતિસ્થિતને, સ્વજનના દેહને પોતારૂપે જાણે અને

ભ્રમણામાં રહે તે પણ વિભાવ છે, તે સ્વભાવ નથી. શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી પણ કહે છે -

“ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહ સમાન;
પણ તે બંને ભિન્ન છે, જેમ અસિ ને મ્યાન.”

દેહમાં આત્મા દૂધપાણીની જેમ રહેલો છે. આત્મસ્વરૂપ શું છે તેનો બિલકુલ ખ્યાલ નથી. તેથી બંનેને એકજ માને છે, પણ બંને તેના ગુણધર્મોથી અને તલવાર તથા મ્યાનની જેમ એક દેખાતા હોવા છતાં તદ્દન ભિન્ન છે. બંને એકરૂપ નથી.

શ્રીમદ્જી કહે છે કે - “સ્વપ્નદશામાં જેમ ન માનવા યોગ્ય એવું પોતાનું મૃત્યુ પણ જીવ જીવે છે, તેમ અજ્ઞાનદશારૂપ, સ્વપ્નરૂપ યોગે આ જીવ પોતાને, પોતાના નહીં એવા બીજા દ્રવ્યને વિષે સ્વપણે માને છે, અને એ જ માન્યતા તે સંસાર છે, તે જ અજ્ઞાન છે, નરકગતિનો હેતુ છે, તે જ જન્મ છે, મરણ છે, અને તે જ દેહ છે, દેહના વિકાર છે. તે જ પુત્ર, તે જ પિતા, તે જ શત્રુ, તે જ મિત્રાદિ ભાવકલ્પનાના હેતુ છે, અને જો તેની નિવૃત્તિ થાય તો સહજ મોક્ષ છે.”

આ રીતે દેહને પોતાનો માનવારૂપ વિભાવ અનેક વિભાવોને ખેંચી લાવે છે અને જીવને આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્તિનો વિચાર કદી આવતો નથી. જો આત્મજ્ઞાન થાય તો સર્વ વિભાવ ટળી જાય અને દેહ-આત્મા અલગ છે તેનું યથાર્થ ભાન થઈ જાય.

શરૂઆતની ભૂમિકામાં રહેલ સાધકને જ્ઞાની પુરુષો કહે છે કે તારા દેહનો નાશ થાય તે પહેલા તારાં જીવનમાં રહેલા અનેક દોષોનો, વિભાવોનો નાશ કરી નાખ. તેમ કરવા માટે સ્વચ્છંદ નામના વિભાવને સત્સંગમાં રહીને નાશ કરવો પડશે. તો જ દેહને આત્મા માનવાની ઊંધી વિચારણા દૂર થઈ જશે. સદ્ગુરુ, સત્શાસ્ત્ર દ્વારા તત્ત્વજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને, તે બોધનું ચિંતનમનન કરીને, સ્વ સ્વરૂપ વિશે આત્મબુદ્ધિ કેળવી લેવાની જરૂર છે. કોધાદિ વિભાવો કર્મના નિમિત્તથી, જીવની અસાવધાનીથી અસ્તિત્વમાં આવ્યા છે. આવા ભાવો દુઃખરૂપ, અપવિત્ર અને આત્માને અશુદ્ધ કરનારા છે. તેથી તેને છોડવાની

(અનુસંધાન પાના નં. ૩૨ પર)

મળે છે. માનવી એક સામાજિક પ્રાણી છે, સંવેદનશીલ પ્રાણી છે. આથી તેણે સમજીને તહેવારોની ઉજવણી કરવી જોઈએ, જેનાથી કોઈને નુકસાન ન થાય અને તહેવારને પણ ઉત્સાહભેર માણી શકાય. આ માટે એટલું જ કહીશ કે,

વ્યર્થ કી અક્કડ કભી કભી ખેલ બિગાડ દેતી હૈ,
બબુલ કી જડ કભી કભી ફસલ ઉખાડ દેતી હૈ,
શક્તિ કો સુવ્યસન મેં લગાના હી હિતકર હોગા બંધુ !
વ્યર્થ કા પ્રદર્શન કભી જીવન કો હી ઉજાડ દેતી હૈ.

બસ, આ ઉત્તરાયણે સંકલ્પ કરીએ કે હું ક્યારેય આ તહેવારની ઉજવણી હિંસા થાય તેવી રીતે કરીશ નહિ. અહિંસામય ઉજવણી દ્વારા જ સાચી રીતે તહેવારની મજા લઈ શકાશે.

ધૂપસળી

પૈસાનાં પણ કેટલા નામ !!!

મંદિરમાં આપો તો દાન... શાળામાં આપો તો ફી... લગ્નમાં આપો તો ચાંદલો... લગ્નમાં આપો તો દહેજ... છૂટાછેડામાં આપો તો જીવાયભથ્થુ... કોઈને આપો તો ઋણ - કોઈ પાસેથી લો તો કરજ... પોલીસ કે ઓફિસર કરે દંડ... સરકાર લે તે કર... કર્મચારી મેળવે તે પગાર ... નિવૃત્તિ બાદ મળે તે પેન્શન... બેંકમાંથી ઉધાર લો તો લોન... વેઈટરને આપો તો ટીપ.. મજૂરને ચૂકવીએ તો મજૂરી.. ઓફિસરને ટેબલ નીચેથી આપો તો લાંચ.... કોઈને પ્રેમથી-ખુશ થઈને આપો તો ભેટ.

માણસ પણ કેટલા પ્રકારના!!

પૈસા પાછળ પડે તો લોભી.... પૈસા સાચવી રાખે તો કંજૂસ... પૈસા વગર વિચાર્યે વાપરે તો ઉડાઉ.... પૈસા કમાઈ ન શકે તો કડકો.... પૈસા વગર મહેનતે મેળવે તો સમાજદ્રોહી... પૈસા મેળવવાની ઉત્સુકતા વગરનો હોય તો બિન મહત્વાકાંક્ષી... પૈસો કઠોર પરિશ્રમ દ્વારા મેળવે પણ પોતાને માટે વાપરી ન શકે તો મૂરખ...

આજે દુનિયામાં જ્યાં જુઓ ત્યાં દુઃખ, ઉદાસી અને નિરાશાનું સામ્રાજ્ય જ સ્થપાયેલું જોવા મળે છે તેનું કારણ શું છે ?

કરુણાની કટોકટી, દુઃખનો દારુણ જંગ, ભૂલોની પરંપરા, બેકારી, અસહ્ય મોંઘવારી ભૂખની ભયાનકતા, ગરીબીની ગહરાઈ, દૈવતનું દેવાળુ,

પ્રતિકારશક્તિના આવિષ્કારનો સદંતર અભાવ, આત્મવિશ્વાસને બદલે આત્મપ્રતારણા અને આત્મવંચના, આત્મવિલોપનને બદલે આત્મવિંબના, આશાને બદલે નિરાશા, સદાચારને બદલે ભ્રષ્ટાચાર અને દુરાચાર, ક્રાંતિને બદલે ભ્રાંતિમાં સ્વૈરવિહાર, વાણીના વિહારને બદલે વિલાસી છે. આ બધા કારણોને લીધે જ માનવી જન્મથી મરણ સુધી અપાર વ્યથા ભોગવે છે. માત્ર પૈસાને જ પરમેશ્વર માનનાર માનવીએ એ સમજવું જરૂરી છે કે પૈસો મીઠા જેવો છે, જરૂરી છે પરંતુ જરૂરિયાત કરતાં વધારે હોય તો સ્વાદ બગાડે છે. માનવી પૈસો સાથે લઈ જઈ શકતો નથી, ભગવાન નથી છતાં લોકો તેને ભગવાનથી કમ પણ નથી માનતા! પૈસો નવા સંબંધો બનાવે છે પરંતુ સાચા અને જૂના સંબંધો બગાડે છે. બધા સમજે છે કે પૈસો કજિયાનું મૂળ છે, છતાં આખી દુનિયા તેની પાછળ પાગલ છે!

વિભાવભાવો ...

પાના નં. ૩૦ પરથી ચાલુ...

આવશ્યકતા હોય છે.

આના કારણે શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપની પ્રતીતિ અને લક્ષ્ય વર્ધમાન થાય છે. નિશ્ચયબળમાં વૃદ્ધિ થાય છે. જીવનમાં સાત્ત્વિક આનંદ આવતા તાત્ત્વિક આનંદ તરફ આગળ વધાય છે. ધ્યાનની સતત સાધનાથી ક્રમશઃ આત્માનો અનુભવ થાય છે અને જીવનમાં દિવ્યતા વ્યાપી જાય છે. તેનું જીવન એક સંત જેવું ત્યાગમય, સંયમી, વૈરાગ્યધારી બની જાય છે. આત્મા નિઃદાગ, નિષ્કલંક, નિરંજન, દોષરહિત બની જાય છે. વિભાવોથી સદંતર દૂરી આત્માને શુદ્ધ, વિશુદ્ધ, પ્રબુદ્ધ બનાવીને પ્રસન્નતામાં સદૈવ રમતો રાખે છે. તેથી -

વિભાવોને છોડો,

સદ્ભાવો પ્રતિ મનોવલણ મોડો,

પ્રયાસ ચાલુ રાખો ઝાઝો-થોડો,

આત્મા સમજાશે, ભલે મોડો,

સ્વચ્છંદતા, સ્વૈરવિહાર તોડો,

કર્મો કપાઈ જશે તવ કોડો,

વિભાવો આત્મશુદ્ધિમાં નાખે રોડો (અવરોધ)

આત્મને આત્મભાવ સહ જોડો.

શ્રી રત્નાપ્રભુ સાથે ધર્મચર્યા દરમિયાન સૌએ સાત્ત્વિક આનંદની અનુભૂતિ કરી. સાંજના ભોજન બાદ સંઘે ભાવભીની વિદાય લીધી.

શ્રી કહાન પુષ્પ પરિવારનું સંસ્થામાં શુભાગમન

શ્રી દિગંબર જૈન સ્વાધ્યાય મંદિર ટ્રસ્ટ, સોનગઢ અંતર્ગત શ્રી કહાન પુષ્પ પરિવાર આયોજિત બાલ સંસ્કાર અધ્યાત્મજ્ઞાન શિબિરના ભાગરૂપે તા. ૨૫-૧૨-૨૦૨૧ ના રોજ લગભગ ૨૭૦ જેટલા સાધકો-જેમાં મુખ્યત્વે બાળકો અને યુવાનોએ આપણી સંસ્થામાં પધારીને દર્શન-સ્વાધ્યાય-ભક્તિનો લાભ લીધો હતો. બા.બ્ર.સુરેશજીએ યુવાનો અને બાળકોને રસ પડે તે રીતે પ્રશ્નોત્તરરૂપે સ્વાધ્યાય લઈને પરમકૃપાળુદેવના જીવન-કવન સંબંધી ઘણી રસપ્રદ વાતો સરળ શૈલીમાં કરી હતી. આદ. શ્રી શરદભાઈ જશવાણીએ સંસ્થા તથા પૂજ્યશ્રીનો પરિચય આપીને સંસ્થા વતી સૌનું હાર્દિક સ્વાગત કર્યું હતું. પૂજ્ય બહેનશ્રીએ પ્રાસંગિક ઉદ્બોધનમાં પૂજ્યશ્રીએ આપેલું સૂત્ર - “હું આત્મા છું, આપનો સેવક છું, સૌનો મિત્ર છું.” સમજાવ્યું હતું. સંઘ તરફથી સંસ્થાને રૂ. ૩૧,૦૦૦/- ની દાનરાશિ જાહેર કરવામાં આવી હતી. સંઘના કાર્યકર્તા શ્રી કીર્તિભાઈ જોબાલિયા, શ્રી ભાવેશભાઈ મેઘાણી તથા શ્રી પારસભાઈ દોશીએ સંસ્થાના સાધનામય વાતાવરણની પ્રશંસા કરીને આભારવિધિ કરી હતી. આદ.શ્રી મનહરભાઈ જશવાણી, શ્રી શરદભાઈ જશવાણી તથા શ્રી પારુલબેન જશવાણીએ સંઘના ભોજનની વ્યવસ્થામાં પ્રશંસનીય સહયોગ આપ્યો હતો.

શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય આચાર્ય પદારોહણદિનની ઉજવણી

માગસર વદ આઠમ એટલે અપ્રમત્ત યોગીશ્વર શ્રી કુંદકુંદાચાર્યનો આચાર્ય પદારોહણદિન. આપણી સંસ્થામાં આ દિવસની ધર્મોલ્લાસમય વાતાવરણમાં ઉજવણી કરવામાં આવી. સવારે શ્રી કુંદકુંદાચાર્યની પૂજા કરવામાં આવી. ત્યારબાદ પૂજ્ય બહેનશ્રીએ પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન કર્યું હતું. આદ. બા.બ્ર. સુરેશજીએ આચાર્યશ્રીના જીવનચરિત્ર પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. રાત્રે બા.બ્ર. આદ. શ્રી અલકાબેન રચિત પદોની ભાવવાહી ભક્તિ કરવામાં આવી હતી.

સંસ્થામાં રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘના પ્રચારકોનું શુભાગમન

રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ (RSS) ના વિદેશ વિભાગના પ્રચારકશ્રી ચંદ્રકાંતજી અને રાષ્ટ્રસેવિકા સમિતિના વિદેશ વિભાગના પ્રચારિકા બહેનશ્રી ચંદાબેન સાંઠે તા. ૨૨-૧૨-૨૦૨૧ થી તા. ૨૪-૧૨-૨૦૨૧ ત્રણ દિવસ માટે આપણી સંસ્થામાં પધાર્યા હતા. આ દરમિયાન આદ. ચંદ્રકાંતજીએ બે વ્યાખ્યાન આપ્યા હતા. પ્રથમ વ્યાખ્યાનમાં તેઓશ્રીએ ભારતની બહાર ભારતીય સંસ્કૃતિનો પ્રચાર-પ્રસાર કેવી રીતે થઈ રહ્યો છે તે અંગે માહિતી આપી. બીજા પ્રવચનમાં વર્તમાન સમસ્યાઓના ઉકેલ માટે કયા કયા સારા કાર્યો થઈ રહ્યા છે તેનું વિશ્લેષણ રોચક શૈલીમાં કર્યું હતું. બહેનશ્રી ચંદાબેને ભારતમાં નારીઉત્થાનના કાર્યો વિશે ભાવસભર વ્યાખ્યાન આપ્યું. બન્ને બાલ બ્રહ્મચારી છે અને પોતોનું સમગ્ર જીવન દેશ અને સમાજસેવા માટે સમર્પિત કર્યું છે. તેઓના ત્યાગ અને દેશપ્રેમની ભાવના બદલ સમગ્ર કોબા પરિવાર ધન્યવાદ સહ તેઓની અનુમોદના કરે છે.

શ્રી આત્મસિદ્ધિ પારાયણ

તા. ૨૬-૧૨-૨૦૨૧ ના રોજ પૂજ્યશ્રીને સમર્પિત સેવાભાવી તથા પરોપકારી મુમુક્ષુ સ્વ. જયેશભાઈ શાંતિલાલ શાહની વાર્ષિક પુણ્યતિથિ નિમિત્તે તેઓશ્રીના પરિવારજનો તરફથી શ્રી આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્રનું પારાયણ તથા ભક્તિસંગીતનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આદ. શેફાલીબેન શાહે સુમધુર કંઠે ભાવવાહી ભક્તિસંગીત પીરસીને સૌને પ્રભુ-ગુરુમય બનાવ્યા હતા. આ પ્રસંગે શ્રી પરીનભાઈના સગાસંબંધી, મિત્રવર્તુણ સારી સંખ્યામાં ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. કોબાથી પૂજ્ય બહેનશ્રી સાથે શ્રી શરદભાઈ જશવાણી વગેરે કેટલાક મુમુક્ષુઓ પણ આ

ઉપલબ્ધ કરવામાં આવ્યા છે. આ ઓનલાઇન વિશ્વકોશના દરેક વોલ્યુમમાં એ ગ્રંથ જે વર્ષે પ્રકાશિત થયો હોય તેનું વર્ષ મળશે, જેથી એનો ખ્યાલ આવશે કે કયા સમય સુધીની માહિતી આ અધિકરણમાંથી ઉપલબ્ધ થશે. આ ગ્રંથો વિશ્વકોશના અધિકરણના શીર્ષકથી, લેખકના નામથી કે એના વિષયથી 'સર્ચ' કરીને એમ ત્રણ રીતે એની માહિતી મેળવી શકાશે. આ સામગ્રી મોબાઇલમાં પણ ગુજરાતી કી-બોર્ડ ઇન્સ્ટોલ કર્યા પછી ઓનલાઇન જોઈ શકાશે. ગુજરાતની અસ્મિતાને ઉપસાવી આપતો ગુજરાતી ભાષા, સાહિત્ય, સંસ્કૃતિ, વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓ, સંસ્થાઓ અને ગુજરાતી પ્રજાની તમામ ક્ષેત્રની પ્રવૃત્તિઓનો વિગત સમૃદ્ધ રસપૂર્ણ અધિકૃત પરિચય આમાંથી પ્રાપ્ત થશે તેમજ નિષ્ણાતો દ્વારા લખાયેલાં સ્વતંત્ર લેખોથી વિશ્વ વિશે અને ભારત વિશે અદ્યતન અને પ્રમાણભૂત માહિતી પ્રાપ્ત થશે. સમૃદ્ધ ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ, સંત સ્વામીશ્રી માધવપ્રિયદાસજી તથા જાણીતા વિજ્ઞાની પંકજ જોશીએ ગુજરાતી ભાષામાં વર્તમાન યુગને અનુસરીને વિશ્વકોશને ઓનલાઇન મૂકવાના વિરાટ કાર્ય સિદ્ધ થવા માટે વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટને અભિનંદન આપ્યા હતા અને ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે વિશ્વકોશના કાર્યવાહકો કુમારપાળ દેસાઈ, પી. કે. લહેરી, પ્રકાશ ભગવતી, પ્રીતિ શાહ, મનુભાઈ શાહ, પૂર્વાન દેસાઈ અને નલિની દેસાઈ સાથેની મુલાકાતમાં પોતાનો આનંદ પ્રગટ કર્યો હતો. ઓનલાઇન મૂકવામાં આવેલો ગુજરાતી વિશ્વકોશ Gujarativishwakosh.org લીંક પરથી જોઈ શકાશે.

વૈરાગ્ય સમાચાર

સંથારો સીઝી ગયો

[૧] કોબા : શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્રમાં (કોબા આશ્રમમાં) દાયકાઓથી સેવા-સાધના કરનાર ઉત્તમ મુમુક્ષુ બા.બ્ર. સુરેખાબેનનો સંથારો ૧૪મા ઉપવાસે (૮ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૧, ઉ.વ. ૬૫) આત્મભાવે શાંતિથી સીઝી ગયો છે.

મૂળ બોટાદના બા.બ્ર. સુરેખાબેનને પૂ.શ્રી આત્માનંદજી (સાહેબજી) નો પરિચય ઈ.સ. ૧૯૮૬ માં થયો અને ૧૯૯૪ થી પૂ. સાહેબજીની નિશ્રામાં કોબા આશ્રમમાં સ્થાયી થયા. તેઓ પરમ પૂજ્ય સાહેબજીને પ્રત્યક્ષ જ્ઞાની તરીકે ઓળખીને સમર્પિત હતા. ધાર્મિક, સંસ્કારી અને વસ્તારી કુટુંબમાં ઉછરેલ તેમજ પૂ. સાધુ-સાધ્વી ભગવંતોના સંપર્ક અને સાન્નિધ્યમાં રહેનાર સુરેખાબેનને દીક્ષા લેવાની ભાવના ઘણી વાર થતી હતી. તેમના બૃહદ્ કુટુંબમાંથી ઘણાએ દીક્ષા લીધી છે. બોટાદના આદ. ઉત્તમ મુમુક્ષુ બા.બ્ર. ચંદ્રિકાબેનનો સુરેખાબેનને અધ્યાત્મમાર્ગે વાળવામાં ઘણો ફાળો હતો. કોબા આશ્રમમાં સુરેખાબેન ભક્તિ-સ્વાધ્યાય-પૂજા-શિબિર વગેરે કાર્યક્રમોમાં ઉત્સાહથી ભાગ લેતા. ૩૫ વર્ષના પૂ. સાહેબજીના પરિચયથી તેમનામાં ધર્મ સાથે અધ્યાત્મના ઊંડા સંસ્કાર પડ્યા અને આત્મકલ્યાણની ભાવના દૃઢ થઈ. પૂ. સાહેબજીની ઘણી સેવામાં, બપોરના ભોજનની વ્યવસ્થા તેઓ સંભાળતા અને મંત્રજાપ ગણગણતા ઉલ્લાસથી કૂદતા નાની ગરમાગરમ ફુલકા રોટલી પીરસતા ત્યારે મિતાહારી પૂ. સાહેબજી તેની ના પાડી શકતા નહીં ! પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજીના સાન્નિધ્યમાં યોજાતી કોબા આશ્રમની જાત્રાઓ જેવી કે હિમાલય ચારધામ, સમ્મેત શિખરજી, બુંદેલખંડ, ઉત્તર ભારત, દક્ષિણ ભારત વગેરે અનેક નાના-મોટા યાત્રાપ્રવાસમાં સુરેખાબેન ઉત્સાહથી જોડાઈને લાભ લેતા.

સંસ્થામાં શ્રી રત્નાપ્રભુનું શુભાગમન (તા. ૦૧-૦૧-૨૦૨૨)

શ્રી કહાન પુષ્પ પરિવાર (સોનગઢ) નું સંસ્થામાં શુભાગમન (તા. ૨૫-૧૨-૨૦૨૧)

સ્વ. જયેશભાઈ એસ. શાહની વાર્ષિક પુણ્યતિથિ નિમિત્તે યોજાયેલ શ્રી આત્મસિદ્ધિ પારાયણ તથા ભક્તિસંગીત વેળાએ (તા. ૨૬-૧૨-૨૦૨૧)

રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘના વિદેશ વિભાગના પ્રચારકશ્રી ચંદ્રકાંતજી તથા પ્રચારિકા ચંદાબેન સાંઠેનું સંસ્થામાં શુભાગમન

Registered under RNI No. : GUJGUJ/2008/25883

Permitted to post at Ahmedabad PSO on 15th of every month under Postal Regd. No. : L-5-131-GAMC-309/2021-2023
issued by SSP Ahmedabad Valid upto 31-12-2023 - Publication Date 15th of every month

**આદ. સુરેખાબેન પ્રકાશભાઈ શાહ પરિવાર (અમદાવાદ)
તરફથી સંસ્થાને સમર્પિત ઇલેક્ટ્રિક ગાડીની તસવીર**

આ અંકના વિશિષ્ટ સહયોગી દાતા

- ૧ 'દિવ્યધ્વનિ' જાન્યુઆરી - ૨૦૨૨ ના અંક માટે રૂા. ૨૧,૦૦૦/- નો આર્થિક સહયોગ
શ્રીમતી મંજુબેન ધીરુભાઈ ડગલી, વીલેપાર્લે (વેસ્ટ) મુંબઈ
હસ્તે : આદ. શ્રી ધીરજલાલ ઝંબકલાલ ડગલી પરિવાર
તરફથી પ્રાપ્ત થયેલ છે. સંસ્થા તેઓશ્રીના આ 'જ્ઞાનદાન'ની અનુમોદના કરે છે.
- ૨ 'દિવ્યધ્વનિ' જાન્યુઆરી - ૨૦૨૨ ના અંક માટે રૂા. ૨૧,૦૦૦/- નો આર્થિક સહયોગ
આદ. શ્રી રસિકલાલ અચરતલાલ શાહની પુણ્યસ્મૃતિ નિમિત્તે
હસ્તે : આદ. શ્રી શ્રીપાલભાઈ શાહ, અમદાવાદ
તરફથી પ્રાપ્ત થયેલ છે. સંસ્થા તેઓશ્રીના આ 'જ્ઞાનદાન'ની અનુમોદના કરે છે.

Printed & Published by Smt. Dr. Sharmisthaben M. Soneji on Behalf of

Shrimad Rajchandra Adhyatmik Sadhana Kendra - Koba - 382 007. Dist. Gandhinagar (Gujarat).

Printed at Bhagwati Offset, 16/C, Bansidhar Estate, Bardolpura, Ahmedabad - 380 004. Editor : Shri Mitesh A. Shah

To,